

Emise nebezpečných látek v ČR převážně klesají, ale v některých místech to neplatí

22.10.2025 - | Arnika

Podle dat z Integrovaného registru znečišťování (IRZ) za rok 2024 pokračovalo snižování emisí rakovinotvorných a potenciálně rakovinotvorných látek, reprotoxických látek, skleníkových plynů, plynů způsobujících kyselé srážky, rtuti a dalších těžkých kovů. K hlavním zdrojům znečištění patřily chemičky, výrobci plastů, uhelné elektrárny a dřevozpracující provozy.

Výjimkou z celkového poklesu jsou emise rakovinotvorného a mutagenního formaldehydu a látek nebezpečných pro vodní organismy. Znepokojivé jsou zejména skokové nárůsty emisí formaldehydu ze dvou dřevozpracujících podniků v Lukavci (kraj Vysočina) a nárůst emisí dioxinů z teplárny Veolia v Přerově, způsobený přechodem na spalování paliva z odpadů.

O znečištění ve svém okolí se lidé dozví na webu www.znecistovatele.cz

Provozy ze zákona hlásí úniky a přenosy některých nebezpečných látek samy. Za ohlašovací rok 2024 k nim přibyla i významná skupina per- a polyfluoralkylovaných látek (PFAS).

“Nových chemických látek, které používáme, přibývá každým dnem obrovské množství. O důsledcích jejich používání víme ve většině velmi málo. PFAS se od 50. let minulého století rozšířily v mnoha variantách a jsou obsaženy v široké škále zboží, které používáme. Dnes již víme, že jsou pro náš organismus toxické a jejich náhrada nebude snadná. Velké koncentrace v komunálních vodách mohou být odstraněny jen za zvýšených nákladů. Neznáme příčiny nemocí a postižení, které se projevují již u malých dětí nebo mladých lidí stále častěji. Jednou z příčin mohou být právě tyto PFAS. Vynaložené prostředky mohou zachránit zdraví mnoha lidí. Jedním z největších producentů v ČR jsou právě odpadní vody z chemičky Precheza v Přerově. Také ona musí hledat náhradu, aby neznečišťovala náš region,” řekla senátorka Jitka Seitlová.

V roce 2024 poskytlo data 1236 provozoven, což je o 18 více než v roce 2023 (1218 provozoven).

„Jsme rádi, že IRZ své dvacetiletí oslavil přidáním tak významné skupiny jakými jsou per- a polyfluoralkylované látky (PFAS), a ještě více nás těší, že se tak stalo na základě výzvy Řeky bez jedů, kterou podepsalo téměř 8 tisíc lidí. K největším zdrojům těchto látek, které jsou nebezpečné už v malých koncentracích a přetrvávají v životním prostředí víceméně beze změn překvapivě patří vedle čistíren odpadních vod také chemičky Precheza Přerov a DEZA Valašské Meziříčí,” komentoval novinku v IRZ Jindřich Petrlík, vedoucí programu Toxické látky a odpady spolku Arnika.

V žebříčcích znečišťovatelů za rok 2024 dominují provozy z Ústeckého, Moravskoslezského, Pardubického kraje a Vysočiny. Největšími znečišťovateli jsou Spolana Neratovice a elektrárna Počerady. Lukavec se kvůli výraznému nárůstu emisí formaldehydu ze dvou dřevozpracujících provozů dostal mezi provozy s vysokými emisemi zdraví škodlivých látek. Huť Liberty Ostrava ze žebříčků vypadla, protože nebyla v provozu. Podobný osud pravděpodobně v roce 2025 čeká Spolanu Neratovice, která letos ukončila výrobu PVC a kaprolaktamu a předala odpady s rtutí z uzavřené výroby chlóru.

“Emise rtuti se daří pomalu snižovat díky odklonu od využívání uhlí a aplikaci emisních limitů na

ochranu zdraví lidí. Proto elektrárna Tušimice sice spálila více uhlí než elektrárna Počerady, ale Počerady vypustily o 77 procent více rtuti. Počerady totiž získaly emisní nezákonnou výjimku, kterou však teprve loni zrušil soud. Díky práci ekologických organizací však nová výjimka obsahuje závazný emisní strop a elektrárna tak bude muset buď skončit v roce 2028 nebo emise rtuti výrazně snížit, aby mohla fungovat. Můžeme tedy očekávat, že zátěž prostředí jednou z nejjedovatějších látek klesne,” řekl Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA.

Arnika žebříčky největších znečišťovatelů na základě dat z IRZ připravila letos již po dvacáté. K výročí IRZ proto vydala v loňském roce brožuru, která shrnuje historii tohoto zásadního nástroje pro sběr a zpřístupňování informací o emisích a přenosu znečišťujících látek do životního prostředí. Stejně jako reálný dopad IRZ na chování podniků, které se díky pravidelnému zveřejňování informací o vypouštění znečišťujících látek dlouhodobě snaží o zlepšení svých technologií a snižování svých dopadů na životní prostředí a zdraví lidí nejen v okolí svých podniků. „Domníváme se, že k trvalému snižování emisí škodlivých látek z průmyslových provozů přispěly i naše žebříčky, které jim poskytují srovnání s ostatními znečišťovateli a přispívají k informovanosti občanů o míře vypouštění škodlivých látek z konkrétních provozů,” řekl k letošnímu výročí Jindřich Petrlík.

V tomto roce také prošel thajským parlamentem zákon o zavedení registru znečišťování v této zemi. Arnika se na přípravě zákona podílela společně s thajskou organizací EARTH. Arnika však ve společných projektech podporuje zavádění registrů i v dalších zemích a v roce 2024 také vydáním globálního průvodce pro občanský sektor “Pollutant Release and Transfer Register and Civil Society”.

Vybrané látky s vysokou toxicitou

Rtuť

Devět z deseti největších zdrojů emisí rtuti do ovzduší tvoří uhelné elektrárny a teplárny. Celkové emise rtuti v roce 2024 meziročně klesly o 14 % (asi 300 kg). Největší pokles (-44 %) zaznamenala Sokolovská uhelná díky výraznému snížení spotřeby uhlí. Naopak největší nárůst (+140 %) evidovala Teplárna Kladno (skupina Sev.En Energy Pavla Tykače), pravděpodobně kvůli vyššímu podílu méně kvalitního uhlí. Největším zdrojem rtuti v Česku zůstává elektrárna Počerady (rovněž Sev.En Energy), následovaná elektrárnami Prunéřov, Chvaletice a Ledvice.

Dioxiny

Celkové množství dioxinů v hlášeních do IRZ meziročně narostlo ze 111 na 116 gramů TEQ/rok, ale může za to i výrazná chyba v hlášení emisí z cementárny Cemex v Prachovicích, která podle dat dostupných na stránkách ČHMÚ (sice zvýšila emise dioxinů z nuly na 28,5 mg TEQ, ale nikoliv na 28,5 g TEQ ohlášených v IRZ. Po opravě v IRZ změním i náš žebříček a bude to znamenat i meziroční pokles těchto látek ohlášených do IRZ.

Třinecké železářny sice množství dioxinů v odpadech meziročně snížily ze 40 na 30 g TEQ, což je hodně, ale v žebříčku zůstaly na prvním místě. K nebezpečným praktikám spaloven odpadů patří snaha odpady s obsahem dioxinů takzvaně recyklovat do různých stavebních materiálů. Jednou z firem, která takto používá popílky ze spaloven je Gemec Union v žebříčku na 8. místě. I této problematice se věnuje nová globální studie „Waste Incineration and the Environment“ (Spalovny odpadů a životní prostředí), kterou Arnika zveřejnila v září 2024.

Styren

Emise styrenu ohlášené do IRZ meziročně výrazně poklesly o více jak 20 tun/rok z téměř 103 tun na

82,5 tuny. Zcela ze žebříčku znečišťovatelů touto látkou zmizel Synthos Kralupy nad Vltavou, který v roce 2023 vypustil přes 11 tun této látky a zdá se tedy, že dodržel slovo a výrazně snížil úniky styrenu ze svého provozu. O více jak 3 tuny emise styrenu snížil také provoz C. Bechstein Europe s.r.o. v Hradci Králové.

Formaldehyd

Zatímco emise styrenu v roce 2024 výrazně poklesly, zaznamenaly emise formaldehydu výrazný nárůst, a to o téměř 9 tun/rok. Nejvíce za to mohou dva dřevozpracující provozy v Lukavci v kraji Vysočina, Dřevozpracující družstvo a.s. Lukavec (nárůst o téměř 6 tun/rok) a Lukaform, který ohlašoval poprvé a hned více jak 2 tuny. V součtu se za rok 2024 podílely na více jak polovině všech ohlášených emisí formaldehydu do IRZ z celé ČR.

Emise škodlivin do ovzduší

Skleníkové plyny

Za rok 2023 ohlásily naše průmyslové provozy méně skleníkových plynů než za rok 2020, tedy v období covidu, a v roce 2024 došlo k jejich dalšímu snížení (o dalších cca 7 milionů tun/rok). Ze zdrojů skleníkových plynů v první desítce jejich emise zvýšily meziročně jen elektrárny Tušimice, Prunéřov a papírna Mondi štětí. Ostatní elektrárny oznámily jejich pokles. Mimo elektrárny jsou v první desítce také chemička Unipetrol patřící skupině Orlen, Třinecké železářny a papírna Mondi Štětí. Zcela z ní vypadla huť Liberty Ostrava a. s.

Prach

Emise prachu v ČR setrvale klesají. V roce 2024 byly nižší o více jak 200 tun za rok. Žebříček jeho největších zdrojů vedou tři uhelné elektrárny: Počerady, Prunéřov a Chvaletice a až čtvrté jsou Třinecké železářny.

Rakovinotvorné látky

Spolana Neratovice, která se drží na nechvalném prvním místě tohoto žebříčku, zvýšila meziročně emise vinylchloridu, a to o zhruba 1,5 tuny/rok. Emise trichlorethylenu, další rakovinotvorné látky, u ní zůstaly na zhruba stejné úrovni jako v roce 2023, tedy 32 tun/rok. Nicméně emise obou těchto látek by v hlášení za rok 2025 měly být na hodnotách blížících se nule, protože problematické provozy výroby PVC a kaprolaktamu byly ve Spolaně Neratovice počátkem tohoto roku uzavřeny.

Pro víc informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., 606 727 942

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/emise-nebezpecnych-latek-v-cr-prevazne-klesaji-ale-v-nektery-ch-mistech-to-neplati>